

ČLANCI

INTERVJUI

ISTRAŽIVANJA

KNJIGE

I TO JE KLUB: NEUMORNI ORUŽARI, TETE IZ KUHINJE I TAJNICE KOJE NE GUBE ŽIVCE

Objavljeno: 14.11.2022

Donosimo vam posljednji u seriji od pet tekstova "Neka ne pati koga smeta – nogometaši i nogometašice kao radnici i radnice" naše Ivane Perić. Prvi tekst, o stečaju NK Intera iz Zaprešića, možete pročitati [ovdje](#). Drugi tekst, o problemima i mogućnostima u ženskom nogometu u Hrvatskoj, možete pročitati [ovdje](#). Treći tekst, o problemima u prvoligaškom nogometu i perspektivama sindikalnog organiziranja u regiji, možete pročitati [ovdje](#). Četvrti tekst, o psihofizičkim opterećenjima nogometaša, i sportskoj motivacijskoj psihologiji u službi "biznisa kao obično", pročitajte [ovdje](#).

"Ako grmi s tribina, znamo da je dobro i da naši pobjeđuju. Slično je i za stolom. Ako je mir i tišina, znači da su izgubili, ali ako je pobjeda, onda ne prestaju pričati i šaliti se. Čak i na ručku prije utakmice, osjetim na njima hoće li taj dan biti dobri ili ne"

Mladenka Vrzić, kuharica Hajduka od 1995. do 2020. godine

I povijest i sadašnjost nogometnih klubova, kako kod nas, tako i u svijetu, bilježi se uglavnom kroz priče u tri kategorije aktera: igrači, treneri, navijači. Ako dobro ne funkcionira jedno ili više od to troje (plus uprava), odnekud će se čuti dijagnoza da je klub u problemima.

Pa ipak, klubove stvaraju i na životu održavaju i oružari, domari, zaštitari, kuharice, čistačice, tajnice, blagajnice. Priča jednog takvog radnika zabilježena je sredinom prošlog stoljeća u knjizi o tridesetoj godišnjici Sportskog društva Trešnjevka (1926-1956), koju je 1956. izdao nogometni klub Trešnjevka. U knjižici koju listamo u arhivu Knjižnica grada Zagreba **Đuka Prpić**, oružar u NK Trešnjevka, opisuje se kao "neumoran u radu".

"Prpić sjeda za mali postolarski stolić i počinje svoj posao oružara Trešnjevke. Desetke pari kopački treba neprekidno držati u redu i opravljati. Pa lopte. Kada se igra utakmica pobrinuti se da igrači imaju sve rekvizite spremne za upotrebu. A to nije lak posao u Trešnjevci koja ima četiri momčadi s više od 50 igrača", piše u knjizi. Đuka u svom radu nije usamljen, u posao je uključena čitava njegova familija.

"I njegova žena **Julka** radi bez predaha za Trešnjevku. Njezina mašina za rublje 'zapjeva' svoju pjesmu gotovo svako drugo jutro u pet sati. Koliko stotina dresova i čarapa je prošlo kroz njezine prste. Ona već znade kakova je boja leša na igralištu Šibenika i Odreda, sve preko zamrljanih dresova igrača. Ona osim toga priprema uvijek za svoju veliku porodicu igrača čaj, a katkada i sendviče", navodi se dalje.

Iako je priča Đuke i Julke, porodice koja radi za klub i igrače koji su im "kao porodica", stara sedamdeset godina, prikaz njihova rada ne razlikuje se mnogo od današnjih prikaza takvog rada i radništva. O "sporednim" radnicima u klubovima rijetko imamo prilike čuti, a kad i čujemo nešto, najčešće je njihov (potplaćeni) rad svrstan u domenu ljubavi i brige.

“ONI SU MI KAO DJECA”

Pomičemo se malo bliže prema sadašnjim vremenima, skačemo od Trešnjevke 1950-ih do Splita 1980-ih. Zahvaljujući jednoj [novinskoj reportaži](#), zastajemo u pogonu Hajduka 1985. godine, među čistačicama, praljama, kuharicama, tajnicama. U njoj se spominje **Katarina Wiesner**, telefonistica stalno izložena udarima poziva. “Ona obavi bezbroj razgovora u toku dana, i jedina u domu Bijelih ne gubi živce, nego staloženo odgovara, bilježi i prenosi, odbija i poziva”, navodi se u tekstu.

Čitatelje se upoznaje i s glavnom kuharicom u restoranu Hajduka, **Amelijom Velat** iz Pazina. U Hajduku je od 1967. godine glavna kuharica, a uz nju u kuhinji još rade **Anđa Boban**, **Nada Korač**, **Ana Božiković**, **Luca Ruščić** i **Anka Kovačević**. Kuharice igračima dozvoljavaju da ulaze u kuhinju, zaviruju u lonce. Velat objašnjava da se na to ne ljuti, jer su joj oni “kao djeca”.

Dodat ćemo ovdje kako se uz Hajduk od samih početaka veže ženski rad “iz sjene” – prvu mrežu na голу Hajduka, za utakmicu koja je odigrana na Kraljevoj njivi (budućem Starom placu) 1911. godine, isplela je i zajedno je s ribarskim mrežama skuhalo **Anka Kaliterna**. Navijačice Hajduka sudjelovale su i u radnim akcijama uređenja Starog placa 1950. godine.

1,123 likes

nas_hajduk Doprinos navijačica Hajduka prilikom uređenja Starog placa 1950. godine. Sretan Dan žena!

Foto: Naš Hajduk, Instagram

O ženama koje drže “tri kantuna Poljuda” mogli smo nešto čuti i u recentnije doba, u [reportaži](#) koju su 24 sata objavila 2018. godine. U toj reportaži upoznajemo **Mladenku Vrzić**, koja je nakon Amelije Velat (zaključujemo sami, po godinama koje se navode u tekstovima koje smo o njima pronašli) postala nova glavna kuharica Hajduka.

“U Hajduku sam od 1995. godine, a u tih 23 godine kroz kuhinju su prošle tisuće djece i igrača. Više im ne pamtim lica i imena, ali kad me netko u gradu oslovi s ‘teta Mladenka’, znam da je taj kao dijete igrao u Hajduku. Puno djece dolazilo je iz Slavonije, iz Dubrovnika, Zadra... Uglavnom kad bi krenuli u peti razred. Teško im je bilo daleko od obitelji, znali bi i plakati, pa bi ih trebalo i utješiti, popričati s njima”, kaže Vrzić novinarima. I za nju se navodi da je igračima često bila poput majke.

U tekstovima primjećujemo i da se većina radnica oslovljava s “teta”. Izvorne su “tete” one u dječjim vrtićima, ali često u teta-domenu upadnu još i knjižničarke, čistačice, kuharice. Uglavnom se radi o radnicama čiji je rad stavljen u prisniji, pseudo obiteljski kontekst, i u tome uglavnom potplaćen i podcijenjen. Kuhaju, peru, čiste, uče nas, brinu o nama – sve ono što inače radi neka majka, izvan kuće radi neka teta. I radi to iz ljubavi, a ne za plaću.

“NI BOLOVANJE, NI GODIŠNJI ODMOR U SKORO 40 GODINA”

Poželjeli smo za ovaj tekst obići i pogone NK Rijeka, razgovarati s različitim profilima radnika o kojima klub ovisi. Iz kluba su nam rekli da takav rad iz pozadine itekako uvažavaju i bez njega ne mogu, ali se njihove radnice i radnici u ovom trenutku nisu voljni medijski isticati. Ipak smo doznali za [priču](#) o njihovom oružaru **Rustemu Gashiju**.

“Ni bolovanje, ni godišnji odmor u skoro 40 godina! Ali, zato bi se kroz tih 15.000 radnih dana za svaki mogla izdvojiti jedna njegova lijepa riječ, jedna dobra fora za plakanje od smijeha, jedna pružena utjeha ili jedno potaknuto veselje nakon dobre utakmice. Sve su ovo kadrovi života uz ‘Rijeku’ omiljenog riječkog, a zasigurno najpoznatijeg hrvatskog oružara, Kosovara – Rustema Gashija”, započinje tekst o Gashiju na službenim stranicama kluba.

On pak klub opisuje kao svoju najveću ljubav, igrače i ostale radnike kao svoju obitelj. To je ono što ga je guralo i u najtežim vremenima. “Jedno vrijeme je bilo teško, klub je bio bez novaca, mi bez plaće, al’ i tad smo preživjeli. Znao sam da je svima teško pa sam podizao atmosferu. Ma nemoguće ti je to bilo. A onda opet, bilo je i vrijeme kada se nismo morali snalaziti, bilo je svega, nismo kupovali ni prašak za pranje dresova, samo bismo otišli u Brodokomerc i uzeli što nam treba”, priča Gashi.

Uz njega je najdugovječnija radnica Rijeke **Milica Alavanja**, glavna tajnica kluba. “Milica i ja smo tu najduže. Puno se toga promijenilo od tada. Kada smo počinjali, znali smo jako malo. Do danas je ona naučila sve o papirima, a ja sve o travi i opremi i to radimo najbolje šta znamo. A i cijeli nogomet se promijenio za to vrijeme, bitnije su postale pare od igre”, zaključuje Gashi.

Osim što se rad onih koji skrbe za klupsku infrastrukturu često svodi na “rad iz ljubavi”, primjećujemo i cirkuliranje termina “pomoćni radnici”, iako je za svaki klub nužno imati nekoga tko će oprati dresove, održavati igralište, javljati se na pozive. U takvom radu nema ničega pomoćnog ili sekundarnog, ali označavanje nečega kao pomoćnog lakše prebacuje fokus na voljnost samog radnika ili radnice. Oni, ispada, samo malo pomažu klubu zato što klub puno vole.

“JEDNAKO VRIJEDAN RAD, ALI IH SE NE VIDI I NE ČUJE”

Velik dio “pomoćnog osoblja” u klubovima su žene. **Tea Rožman Svedrović** skoro dva desetljeća radi kao sportska novinarka na Hrvatskom radiju. Odnedavno više nije novinarka HRT-a, ali godinama je bila voditeljica emisije [Žene u sportu](#) na Prvom programu Hrvatskog radija. Radi se o emisiji koja je često donosila priče o različitim radnicama koje čine sportske kolektive, jedan je od rijetkih mjesta u medijskom prostoru na kojem se u kontinuitetu moglo čuti takvo nešto – izuzetak u (sportskom) novinarstvu.

Rožman Svedrović govori nam kako se žene u sportu od svojih prvih dana bore za ravnopravan položaj s muškim kolegama, u svim mogućim segmentima – plaća, uvjeta rada, korištenja infrastrukture.

“Znamo koliki je nesrazmjer između nogometašica i nogometaša kao najpopularnijeg sporta u Hrvatskoj, a kad pogledamo stanje u nekim manje popularnim i zastupljenim sportovima poput ženskog vaterpola, onda možete dobiti pravi uvid u borbu koju vode naše sportašice i sportske radnice. Gdje su naspram sportaša sportašice, a onda još one koje iza njih stoje. Trenerice, tajnice, čistačice, predsjednice u klubovima i savezima koje jednako vrijedno rade kao i muški radnici, ali jednostavno ih se ne vidi i ne čuje”, govori Rožman Svedrović.

Bilo joj je bitno kroz emisiju neprestano ukazivati na to da nitko ne uspije sam ni u čemu, pa tako ni u sportu. Velika količina ženskog rada koja se krije iza mnogih uspjeha sportaša još uvijek nije razotkrivena, svima vidljiva. “Žene koje sam tijekom godina ugostila u emisiji većinom su govorile afirmativno o svojim kolegama, šefovima, uvjetima rada i slično. Ali, moram istaknuti da dio žena nije htio govoriti pred mikrofonom otvoreno o temi diskriminacije, što sam naravno ispoštovala, kako onda, tako i sada. Ljubav prema poslu, ali prvenstveno prema sportu je nešto što ih je nosilo bez obzira na sve”, kaže Rožman Svedrović.

U sustavu koji rad ne vrednuje adekvatno, kategorija ljubavi često ispada jedino pogonsko gorivo. Ostaje nam tako uska slika “uspješnih” i “zaslužnih”, a u sjeni iza nje još se granaju široki rukavci rada bez kojih života nema i ne može biti.

*Objavu ovog teksta podržala je Agencija za elektroničke medije, putem Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama u 2022.

*Naslovna foto: Oružar NK Trešnjevke Đuka Prpić, iz knjige ‘Trideseta godišnjica S.D. Trešnjevka’, foto: Ivana Perić/Radnička prava
Tekst napisala:*

[Ivana Perić](#)